

Zdôraznenie spirituálnych impulzov v Roku sv. Martina

František Trstenský

Vaša Excelencia, najdôstojnejší pán biskup, spolubratia kňazi a diakoni,

v Cirkvi sa počas stáročí udomácnila prax osobitným spôsobom si pripomínať isté výročia. Spomeniem napríklad encykliky pápežov, ktorí ich vydanie takpovediac načasujú na isté výročie. Napríklad keď svätý pápež Jána Pavol II. v roku 1991 vydal sociálnu encykliku Centesimus annus, reagoval ňou na 100-výročie prvej sociálnej encykliky Leva XIII. Rerum novarum. Dnes už emeritný pápež Benedikt XVI. otvoril Rok viery 11. októbra 2012 na 50. výročie otvorenia Druhého vatikánskeho koncilu a 20. výročie zverejnenia Katechizmu Katolíckej cirkvi.

Úmysel týchto krokov je zrejmý. Vo výročiach sa ponúka istý spätný pohľad, aby sa znova odkrylo bohatstvo istých princípov a právd. Zároveň je to aj pohľad do prítomnosti, aby sa pozrelo, akým spôsobom sa situácia v Cirkvi a v spoločnosti posunuli, zmenili a je to aj pohľad do budúcnosti, lebo je potrebné aktualizovať obsah, načrtnúť, akým smerom pokračovať.

Počas totality napriek malému počtu kňazov a prekážkam rôznych druhov, Spišská diecéza dokázala sláviť celocirkevné i svoje jubileá a tým posilňovať identitu diecézy. Dnes tejto generácii patrí naše poďakovanie.

Ak Rok viery, Rok kňazov, Rok zasväteného života, Rok milosrdenstva sme slávili na univerzálnej rovine Cirkvi, Rok sv. Martina, ktorý sa slávi pri príležitosti 1700 rokov od jeho narodenia, je príležitosťou všimnúť si charakter partikulárnej – miestnej Cirkvi. Ide o spätný pohľad, pohľad do prítomnosti aj pohľad do budúcnosti identity našej diecézy. Použijem terminológiu svätého pápeža Jána XXIII. s jeho už takmer až sloganom: aggiornamento. Potrebujeme aggiornamento vtlačenia tváre sv. Martina z Tours do identity našej diecézy. Akým spôsobom sa situácia v diecéze zmenila, posunula a to aj s pohľadom do budúcnosti, akou cestou a za použitia akých prostriedkov sa chceme uberať. V tomto je odpoveď, prečo je potrebný ďalší Rok, Rok sv. Martina.

Ak slovenská spoločnosť prešla od pádu totality dramatickými zmenami behom úseku 27 rokov, čo si pripomenieme už o pár dní, niečo podobné môžeme povedať aj o partikulárnej Cirkvi. Vy sami oveľa lepšie než ja, dokážete hovoriť o všetkých tých zmenách: nielen nové stavby kostolov, zakladanie cirk. inštitúcií, ale najmä nové výzvy, nové problémy, ktoré sme nepoznali alebo sme im nečelili a požiadavky nových foriem pastorácie. Chcem poukázať iba na jednu skutočnosť. Diecéza disponovala malým počtom kňazov v závere totality v porovnaní s tým, že, po páde režimu narástol prudko počet kňazov, keď do diecézy prišli každý rok desiatky novokňazov. To výrazne zmenilo tvár spišského presbyterátu. Čo robiť v tejto situácii? Najskôr použijem príklad zo života apoštola Pavla a potom zo života svätého Martina. Jedno z najväčších spoločenstiev ranej Cirkvi bolo v meste Korint. V Korinte sa kresťanstvo ocitlo v situácii, ktorú dovtedy nepoznalo. Robotník v prístave v Korinte, otrok v dome rímskeho občana, korintský aristokrat, chudobné vdovy, ale aj vznešené ženy funkcionárov mesta, gréci, Židia Rimania, otroci, slobodní... sa zrazu ocitli spoločne v jednom zhromaždení, ktoré spájala viera v Krista, ale sociálne a ľudské rozdiely ostali. Vznikali aj napätia, rozdelenia, vznikali skupinky - „ja som Pavlov, ja som Apollov“, ako to čítame v Prvom liste Korintčanom. V danej chvíli im Pavol v tomto liste zanechal výnimočný obraz Cirkvi, ktorý nepochádza zo Starého zákona (ovčinec, vinica, Boží ľud...), ale je Pavlovým originálom: Cirkev ako

tajomné Kristovo telo, v ktorom každý úd má svoje miesto, svoju dôležitosť, svoje poslanie. Poznáme všetci dobre Pavlove slová o tom, že oko nemôže povedať ruke: nepotrebujem ťa... atď. Ale ešte ani to by nestačilo. Lebo by chýbalo spojivo tejto rozličnosti. A preto Pavol vloží text, ktorý poznáme pod názvom hymnus na lásku, ktorý je potrebné správne volať cesta, lebo tak Pavol nazýva túto časť: ešte vznešenejšiu cestu Vám ukážem... treba kráčať, pracovať, nie oslovovať.. Pavol ho nenapísal snúbencom na sobášny obrad, ale veriacim do Korintu, ako spôsob realizácie ich viery v rozmanitosti. Teda Pavol si uvedomil, že potrebuje spojivo a tým je láska.

Potrebujeme pri rozmanitosti nášho veku, zaradenia, farností a regiónov, v ktorých účinkujeme, budovať jednotu medzi sebou, spolupatričnosť, vzájomnú podporu, prihovám sa o to najmä na dekanátnej úrovni. Predsa je to menšie spoločenstvo, rodinnejšie. Je dôležité, aby sme si vážili službu jeden druhého, nie všetci sú dekanmi, biskupmi... ale nikdy nemôžeme povedať: nepotrebujem ťa... Prerozjímajme nanovo Pavlov obraz Cirkvi ako tajomného tela Kristovho. Ale nestačí hovoriť len o službe, lebo nám hrozí zatrpknutosť, nepovšimnutosť, ktorá zo služby urobí úradníctvo..., potrebujeme spojivo, ktorým je láska. Aj my potrebujeme nanovo čítať Pavlovu cestu lásky, ktorá je trpezlivá, dobrotivá, nezávidí, nezmýšľa zle... Autor Prvého Petrovho listu hovorí: *„Dajte sa vbudovať aj vy ako živé kamene do duchovného domu, do svätého kňazstva, aby ste prinášali duchovné obety, príjemné Bohu skrze Ježiša Krista.“* Ak kamene nemajú spojivo, zostanú hrbou kameňov. Aj my ako kňazi potrebujeme budovať duchovný dom – kňazstvo – diecézu, potrebujeme spojivo – bratskú lásku – v opačnom prípade ostávame jednotlivcami, ktorí síce individuálne budem pracovať na Božom kráľovstve, ale ktorých nás nič nespája, a tam nie je možné budovať...

Budujme kňazskú dobroprajnosť, úctu jedného k druhému, vážme si nadanie a talent toho druhého, prácu toho druhého, zdieľajme bolesť spolukňaza ale rovnako tešme sa a doprajme mu úspech v duchu Pavlových slov z 1. listu Korintianom: *„Keď trpí jeden úd, trpia spolu s ním všetky údy, a ak vychvaľujú jeden úd, radujú sa s ním všetky údy.“* (1 Kor 12,26)

Keď sv. Martin opustil vojsko, prišiel do Poitiers k biskupovi svätého života sv. Hilárovi, ktorý zažil prenasledovanie, vyhnanstvo, aj slobodu kresťanstva. Stal sa pre Martina duchovným sprievodcom a neskôr ho vysvätil za diakona a za kňaza. Načúvajte jeden druhému, mladší starším a starší mladším, kňazi biskupovi a biskup kňazom. Nech vzťah – Martin – Hilár je vzorom pre nás. Vážme si starších kňazov, ktorí prešli cestou pred nami, lebo v nich môže byť duch múdreho Eleazára z Knihy Machabejcov, či Abraháma... ale načúvajte aj mladším, lebo Pánov duch spočinul aj na mladom Danielovi, ako to po tieto dni čítame v breviári. Nech brat podporuje brata. Nech nás spája bratská láska, vzájomná modlitba a vzájomná spolupráca. Tieto tri piliere potrebujeme spolu naraz, nie len niektoré z nich.

Vybral som tri symboly, ktoré sú symbolmi sv. Martina a sú zobrazené aj v logu Roku sv. Martina.

Meč - Božie slovo - vzťah k Bohu

„Lebo živé je Božie slovo, účinné a ostrejšie ako každý dvojsečný meč; preniká až po oddelenie duše od ducha a kĺbov od špiku a rozsudzuje myšlienky a úmysly srdca.“ (Hebr 4,12)

„Preto si vezmite Božiu výzbroj, aby ste mohli v deň zla odolať, všetko prekonať a obstáť! Stojte teda: bedrá si prepášte pravdou, oblečte si pancier spravodlivosti a obujte si pohotovosť pre evanjelium pokoja! Pri všetkom si vezmite štít viery, ktorým môžete uhasiť všetky ohnivé šípy zloducha! A zoberte si aj prilbu spásy a meč Ducha, ktorým je Božie slovo!“ (Ef 6,13-17)

Povzbudzujem k práci so Svätým písmom v rôznych formách (homílie, lektori, malé spoločenstvá, manželia a rodiny, mladí ľudia, mládežnícke sv. omše, biblické stretnutia, sv. omše za účasti detí, duchovné obnovy, a pod.). Božím slovom vždy ľudí oslovíme a pritiahneme ku Kristovi. Povzbudzujem k častému osobnému čítaniu Svätého písma. Pred nami je výzva neustále pracovať na kvalite homílie ako aktualizácie biblického posolstva. Božie slovo má moc premieňať srdcia. Božie slovo bude účinkovať, len potrebuje zaznieť, byť ohlasované. To je naša úloha – poslanie.

V novom liturgickom roku sa skúsme zamerať na Matúšovo evanjelium. Obsahuje aj skutky telesného milosrdenstva (Mt 25: bol som nahý a zaodeli ste ma...) Najčítanejšie, najkomentovanejšie evanjelium v staroveku. Slúžilo pri príprave katechumenov. Obsahuje podstatné témy kresťanstva: blahoslavenstvá, detstvo, Petrov primát; Otčenáš, formula krstu, slová premenenia vychádzajú z tohto evanjelia, nadväzuje na Starý zákon, ktorý sa chápe ako príprava na príchod Mesiáša. Sv. Martin videl Krista zakrytého jeho plášťom v duchu slov Svätého písma: *„Čokoľvek ste urobili jednému z týchto najmenších, mne ste urobili.“* Ide o úryvok z Matúšovho evanjelia (Mt 25,40)

Plášť ako symbol angažovanosti - vzťah k druhým

Sv. Martin sa narodil v Savárii (dnes Szombathely v Maďarsku), vyrastal v Pavii (Taliansko), pôsobil v Tours (Francúzsko). Býva označovaný: most medzi východom a západom. Naša úloha je stavať mosty medzi Bohom a ľuďmi - stavať, nie rúcať, liečiť a hojiť, nie doraziť.

Na mozaike v Bazilike sv. Apolinára v Ravenne zo začiatku 6. storočia je sv. Martin zobrazený ako ten, ktorý vedie ku Kristovi zástup mučeníkov. Svätosť nebola rezervovaná len mučeníkom. V 1. eucharistickej modlitbe sú všetci svätí mučeníci (okrem Jána apoštola...). Bežným ľuďom sa ponúkla cesta svätosti svätého Martina. Ukázať, že svätosť je nielen možná, ale potrebná pre každú dobu, aj tú našu, že je možná v práci robotníka, matky rodiny, dôchodcu, podnikateľa... Učitelia duchovného života hovoria, že človek modlitby sa neusiluje len nosiť ľudí v modlitbách pred Božiu tvár, ale usiluje sa aj o ten opačný pohyb: Boha prinášať ľuďom. Pastорácia je aj naša snaha nájsť cestu, most, ktorým Boha prinesieme ľuďom, nie v zdôvodňovaní, prečo to nejde.

Benedikt XVI. v encyklike Deus caritas est povie: *„Na začiatku toho, že je niekto kresťanom, nestojí etické rozhodnutie alebo veľkolepá myšlienka, ale skôr stretnutie s udalosťou, s Osobou, ktorá ponúka životu celkom nový horizont a tým aj zásadné smerovanie.“* Túto živú Osobu sprítomňujeme my, ktorí sme „alter Christus“, nesieme zodpovednosť, či v skúsenosti zo stretnutia s nami naozaj človek stretne Krista. Pápež František vo svojej exhortácii Evangelii gaudium hovorí o potrebe: *„mať misijný sen priblížiť sa ku všetkým.“* (bod 31) Pripomením podobnosť o dobrom pastierovi, ktorý nechá 99 oviec, aby hľadal stratenú ovcu. V Lukášovom evanjeliu sa uvádza: *hľadá, kým ju nenájde....* Nehovoríme

- máme ešte 99, so stratami sa musí počítať. A pripomeniem aj to, čo sa uvádza zo života svätého arského farára: „Ak by som už bol jednou nohou v nebi a ak by mi povedali, že sa mám vrátiť na zem a pracovať na obrátení hriešnikov, vrátil by som sa s radosťou.“

Diecézny biskup v pastierskom liste k Roku sv. Martina vyzýva pripraviť podmienky pre vytvorenie farských charít na báze dobrovoľnosti. Martinov plášť je symbolom ľudskej a kresťanskej solidarity a aj pri tomto symbole ponúkam konkrétny impulz. Uvažujme nad balíčkami sv. Martina na farskej alebo dekanátnej úrovni tým, o ktorých vieme, že sú v hmotnej núdzi. Možno ich poznáte cez tých, ku ktorým chodievate na prvé piatky. Tento impulz mi prišiel na um pri spomienke na výnimočného kňaza našej diecézy Msgr. Viktora Trstenského, ktorého 10. výročie smrti si pripomenieme 7. decembra. Keď mu komunistický režim odobral v roku 1974 štátny súhlas na vykonávanie duchovnej činnosti v Starej Ľubovni, odôvodnil to aj týmto: roznášal balíčky do niektorých rodín v období vianočných sviatkov, do ktorých vkladal víno, pomaranče, mydlo a ďalšie veci. Balíčky sv. Martina, iste, oni majú podobu mikulášskeho, vianočného alíčka... Ak som spomenul pápežov výraz „mať misijný sen priblížiť sa všetkým,“ som presvedčený, že sami nájdete ešte aj iné spôsoby, ktorými priniesť Boha druhým aj prostredníctvom ľudskej a kresťanskej solidarity

Symbol biskupskej berly predstavuje sv. Martina evanjelizátora a pastiera - vzťah k sebe

Ak predchádzajúci symbol som ponúkol v chápaní služby druhým, tretí symbol ponúkam vo vzťahu k identite nás samotných, tzn. k identite kňaza. Naša úloha je byť kňazom, nie robiť kňaza. Rok sv. Martina je príležitosťou obnoviť v sebe túto skutočnosť. Kňaz nie je v porovnaní s ostatnými ľuďmi ten, kto vie o Pánu Bohu o čosi viac, ale ten, kto tajomstvu Boha prepožičiava prítomnosť v našom čase a priestore a to najmä skrze posväcovanie.

O sv. Martinovi je známe, že mal rád samotu, žil ako pustovník. Keď sa stal biskupom, vytvoril duchovné sídlo Mourmatier, kde sa žilo na spôsob kláštora a na iných miestach zakladal malé kláštory. To boli miesta a príležitosti načerpania duchovných síl, modlitby, uzobranosti. Navrhujem to, čo vyšlo ako iniciatíva Kongregácie pre klérus: Deň posväcovania kňazov. V rámci Roku sv. Martina uvažovať nad skôr dekanátnym Dňom posväcovania kňazov, kde sa spolu stretieme, budeme uvažovať nad spoločnou duchovnou témou. Kongregácia pre klérus odporúča, aby to bol dátum okolo slávnosti Najsvätejšieho Srdca Ježišovho. Deň, ktorý by bol naplnený modlitbou a bratským spoločenstvom: Konkrétny program: duchovné zamyslenie resp. meditácia; rozhovory medzi kňazmi o pastoračnej skúsenosti; eucharistická adorácia, slávenie sv. omše, liturgia hodín.

Zakončím moju úvahu posledným impulzom, ktorý je vždy aktuálny a potrebný - zbožné, sústredené, liturgicky krásne prežívané slávenie Eucharistie, ktorá je, citujem sv. Jána Pavla II., „hlavným a ústredným dôvodom jestvovania sviatosti kňazstva; táto sviatosť sa definitívne zrodila vo chvíli ustanovenia Eucharistie a spolu s ňou.“ (Dominicae cenaе, bod 2) V sakristii jedného chrámu ja nápis určený pre kňaza: *Sláv túto sv. omšu ako by to bola tvoja prvá sv. omša, ako by to bola tvoja posledná sv. omša, ako by to bola tvoja jediná sv. omša.* Aj toto môže byť jedno z obnovených predsavzatí v rámci Roku sv. Martina. Ďakujem veľmi pekne za Vašu pozornosť.